

מרכז המیزן לחقوق الإنسان
AL MEZAN CENTER FOR HUMAN RIGHTS

Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel
مركز الحقوق القانونية للأقلية العربية في إسرائيل
عدالة المركز المسפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

19.10.2017

לכבוד
מר יואב מרדכי
מתאם פעולות הממשלה בשטחים
בפקס: 03-6976306

לכבוד
מר שרון אפק
הפרקליט הצבאי הראשי
בפקס: 03-5694526

שלום רב,

הנדון: איום על אוכלוסייה אזרחית בעזה בתקיפת בניין מגוריה והריגתה

הרינו לפנות אליכם בשם מרשינו, מוחמד חמוד מוחמד חמאד, ת.ז. 967460015, בעניין הנדון, כדלקמן:

1. ביום 10.8.2017 פורסם בעמוד הפייסבוק בערבית של מתאם פעולות הממשלה הישראלית בשטחים הכבושים, מר יואב מרדכי (להלן: "המתאם"), פוסט בו הוא מודיע כי הצבא הישראלי חשף שתי מנהרות השייכות לחמאס אשר, לטענתו, לה פירים ותשתיות מתחת למסגד אלתקווה ובניין מגורים מאוכלס בן 6 קומות בבית לאהיא בעזה. באמצעות פוסט זה, המתאם הודיע לאזרחים הגרים בסביבת המסגד ובניין המגורים הנ"ל, וגם לאזרחים הגרים ליד בניינים קרובים, שחייהם נמצאים בסכנה היות שככל שתהיה מתקפה, אזי ישראל עומדת לתקוף את בתיהם.

** מצ"ב עותק מהודעת הפייסבוק של המתאם מיום 10.8.2017.

2. מהתמונות שצורפו לפוסט זה, סומן באדום בניין מגורים אשר התברר כבניין מגורים השייך למרשנו והוא ובני משפחתו מתגוררים בו. בבניין קומת קרקע ושלוש קומות נוספות, וגרים בו 21 אנשים, ביניהם 12 ילדים ו-4 נשים (להלן: "בניין המגורים").

3. בנוסף, כיומיים לאחר פרסום פוסט זה, קיבל בנו של מרשנו, מר עומר חמאד, שיחת טלפון מאדם שהזדהה כשייך למודיעין הצבאי הישראלי ואשר הודיע לו שחייהם בסכנה כי ביתם מהווה יעד להתקפה על ידי הצבא הישראלי.

4. מעבר לכך, בתאריכים 10-11.8.2017, פורסמו בכלי התקשורת הישראלים דבריו של מפקד פיקוד דרום, אייל זמיר, עם צילומי אוויר בהם מופיעים בניין המגורים והמסגד הנ"ל בטענה כי מתחתיהם קיימים פירי מנהרות. בדבריו "מזהיר" מפקד פיקוד הדרום, כי במקרה הצורך אותם בנייני מגורים יהיו מטרה לגיטימית לתקיפה והאוכלוסייה האזרחית המתגוררת בהם מסכנת את עצמה. אף לכתבות אלה צורפו הצילומים בהם מופיע ביתו של מרשנו מסומן באדום כיעד להתקפה, בטענה שקיימים שם מנהרות ללא שיש כל אינדיקציה לנכונות טענה זו.

** מצ"ב עותק מכתבה שפורסמה באתר חדשות נענע 10 ביום 10.8.2017.

P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140

חיפה 31090, ص.ب 8921 هاتف 04-9501610 فاكس 04-9503140

חיפה 31090, ת.ד. 8921 טלפון 04-9501610 פקס 04-9503140

Email: adalah@adalah.org

<http://www.adalah.org>

5. מאז אותם פרסומים ושיחות טלפון, מרשי ובני משפחתו חיים בפחד וחרדה ותחת איום תמידי לחייהם כי בכל רגע נתון ביתם יותקף וייהרס והם, ילדיהם וכל בני משפחתם ייהרגו. כתוצאה מאיום זה, חלק מבני המשפחה עזבו את הבית ועברו להתגורר עם בני משפחה וחלק אחר אינו יכול להרשות לעצמו כל דיור חלופי וחי תחת איום ההתקפה. למעלה מן הצורך, יצוין כי אין בבניין המגורים פירי מנהרות ולא ידוע למרשי על קיומן של מנהרות מתחתיו.

** מצ"ב תצהיר מטעם מרשי, מר מוחמד חאמד, המפרט את נסיבות האירוע.

6. ראשית כל נבקש להדגיש, כי אין בטענותיכם אשר הוצגו לציבור כל בסיס היכול להצדיק את האיום על האוכלוסייה האזרחית בפגיעה בה ובביתה, ולא ניתן לראות בדברים אלה כאמצעי אזהרה בפני התקפה, שכן כל התקפה מעין זו על ידי הצבא הישראלי משמעה פגיעה ישירה באוכלוסייה אזרחית ובמטרה אזרחית האסורה על פי דיני המלחמה והמגיעה לכדי פשע מלחמה.

7. המשפט הבינלאומי ההומניטארי המנהגי עומד על ההבחנה היסודית בין לוחמים ומטרות צבאיות לבין אזרחים ומטרות אזרחיות. על פי העיקרון הבסיסי של ההבחנה, אסור שאזרחים ומטרות אזרחיות יהיו נותנים להתקפה צבאית המכוונת כלפיהם (ראו 393/82 ג'מעית אסכאן אלמעלמון נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד לז(4) 785 (1987); בג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב(1) 507 (2006) להלן: "עניין הוועד נגד עינויים").

8. הפגיעה אותה הצבא הישראלי מאיים לבצע עומדת בהכרח בניגוד לעקרון ההבחנה הנ"ל. הפגיעה הישירה בבית מגורים כאשר בתוכו נמצאת משפחה שלמה הינה פגיעה במטרה אזרחית מובהקת שלא מקיימת את תנאי הסיפא שבסעיף 351(3) לפרוטוקול הראשון האוסר על פגיעה באזרחים שלא מעורבים בלחימה.

9. למותר לציין, כי גם נוכחותם של מספר גדול של לוחמים, שהם כביכול מטרה חוקית לפגיעה, אין בה כדי להצדיק התקפה על ריכוז אוכלוסייה אזרחית, שכן הנזק לאוכלוסייה זו יהא בהכרח לא מידתי. כפי שנקבע על ידי הטריבונל הבינלאומי לפשעים ביוגוסלביה לשעבר (ICTY):

"Although the number of soldiers present at the game was significant, an attack on a crowd of approximately 200 people, including numerous children, would clearly be expected to cause incidental loss of life and injuries to civilians excessive in relation to the direct and concrete military advantage anticipated".¹

10. הפגיעה בבניין המגורים בהכרח תהיה בלתי מידתית ובניגוד לעקרון המידתיות האוסר על פעולה צבאית העלולה לגרום לאובדן נלווה של חיי אדם אשר יהיו מופרזים ביחס ליתרון הצבאי הקונקרטי והישיר הצפוי (ראו: סעיפים 51(5)(b) ו-57 לפרוטוקול הראשון; בג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל, פ"ד נח(5) 807 (2004); בג"ץ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל (פורסם במאגרים, 15.09.2005). מכאן, מתעצם האיסור עליכם לאיים בכל התקפה על האוכלוסייה האזרחית, שלא לדבר על ביצוע התקפה אסורה מסוג זה.

¹ Prosecutor v. Galic, Case No. IT-98-29-T, Trial Chamber Judgment and Opinion (Dec. 5, 2003), <http://www.un.org/icty/galic/trialc/judgement/index.htm> (להלן: "עניין Galic"), פסקה 387.

11. דבריו של המתאם, כמו גם הפרסומים השונים בתקשורת, אינם יכולים לשמש או להיחשב כאמצעי אזהרה לאוכלוסייה אזרחית, שכן הצבא הישראלי מאיים בהתקפה כנגד אוכלוסייה אזרחית ומטרה אזרחית באזור צפוף אוכלוסין ובתאונות שווא, ללא שידוע על התקפה מתוכננת ומועדה, שלא לדבר על הצדקה לצעד מסוג זה.

12. אם כן, המסקנה המתבקשת היא כי המניע מאחורי הפרסומים הנ"ל, מטרתם ותוצאתם הם איום וזריעת פחד ואימה בקרב האוכלוסייה האזרחית. דברים אלה מהווים איומים באלימות כלפי האוכלוסייה האזרחית. מעשי אלימות ואיומים מעין אלה, הינם אסורים בהתאם לסעיף 251(2) לפרוטוקול הנוסף הראשון לאמנות ג'נבה משנת 1977 (להלן: "הפרוטוקול הראשון"). כלשונו של הסעיף:

"The civilian population as such, as well as individual civilians, shall not be the object of attack. Acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population are prohibited."

13. וכפי שנקבע בעניין Galic, האיומים באלימות על אוכלוסייה אזרחית מהווים איסור בפני עצמו, כך שהם עלולים להיות בעלי השלכות חמורות, למשל, כאשר מדובר באיום אמין להתקפת אזור מאוכלס ללא הבחנה ובאמצעות נשק הרסני:

"Certain threats of violence would undoubtedly involve grave consequences. For example, a credible and well publicized threat to bombard a civilian settlement indiscriminately, or to attack with massively destructive weapons, will most probably spread extreme fear among civilians and result in other serious consequences, such as displacement of sections of the civilian population."²

14. מדובר גם בהפרה לסעיף 27(2) לאמנת ג'נבה הרביעית המעגן את הזכות של האזרחים המוגנים לכבוד וקובע במפורש כי הם מוגנים במיוחד מפני כל מעשה אלימות או איומי אלימות ומפני עלבונות וסקרנות הרבים. ובלשון הסעיף:

"They shall at all times be humanely treated, and shall be protected especially against all acts of violence or threats thereof and against insults and public curiosity."

15. וכפי שנקבע בבג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, פ"ד נח(5) 385 (2004):

"ההוראה הבסיסית של המשפט הבינלאומי ההומניטרי החלה בעת הלחימה הינה כי התושבים המקומיים ... זכאים בכל הנסיבות ליחס של דרך-דרך-ארץ לגופם, לכבודם, לזכויותיהם המשפחתיות, לאמונתם ולפולחנם, לנימוסיהם ולמנהגייהם. היחס אליהם יהא תמיד אנושי, והם יוגנו במיוחד מפני כל מעשה אלימות או איומי אלימות' (סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית. ראו גם תקנה 46 לתוספת לאמנת האג). ביסוד הוראה זו עומדת ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין... אין לפגוע בחייו או בכבודו כאדם, ועל כבודו כאדם יש להגן."

² עניין Galic, פסקה 110.

16. בנוסף, סעיף 31 לאמנת ג'נבה הרביעית מיום 12 באוגוסט 1949 מטיל איסור הפעלת לחץ, באם הוא ישיר או עקיף, ברור או מוסתר, על אוכלוסייה אזרחית מוגנת ואוסר על כפייה לכל מטרה ומכל מניע:

"No physical or moral coercion shall be exercised against protected persons, in particular to obtain information from them or from third parties."

17. מעבר לכך, יודגש כי עניינו אף באיום על ענישה קולקטיבית, המהווה הפרה חמורה של עקרונות יסוד במשפט הבינלאומי ההומניטארי האוסרים על ענישה קולקטיבית המהווה איסור מוחלט (ראו סעיף 33 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיף 50 לאמנת האג בדבר דינייה ומנהגיה של המלחמה ביבשה משנת 1907).

18. זאת ועוד, סעיפים 2(ד) ו-2(ה) לפרוטוקול הראשון אוסרים באופן מוחלט ובכל עת שהיא ובכל מקום שהוא על ענישה קולקטיבית או איומים לבצע כל מעשה מהמעשים הכוללים רצח, עינויים, עונשי גוף ופגיעות חמורות בכבוד האישי, במיוחד יחס משפיל ומבזה.

19. אשר על כל האמור לעיל, מבקשכם לפעול כדלקמן:

א. להסיר כל הפוסטים בהם מופיע בניין המגורים של מרשי ובני משפחתו כיעד להתקפה;

ב. להסיר כל איום על מרשי ובני משפחתו והאוכלוסייה האזרחית בהתקפתם ו/או פגיעה בהם ובבתיהם, וכמובן, להימנע מפעילות מסוג זה המהווה הפרה בוטה לכלל עקרונות המשפט הבינלאומי המחייב את מדינת ישראל.

לטיפולכם המייד, נודה.

בכבוד רב,

מונא חדאד, ע"ד